

המאגר הסטטיסטי על נתוני אשראי למשקי בית

יעל דהרי ונילי דבש-יהלום*¹

תקציר

כחלק מהלקחים של המשבר הגלובלי בשנת 2008 והמעבר לניהול מדיניות מקרו-יציבותית, החל בנק ישראל, לצד בנקים מרכזיים בעולם, באיסוף וניהול מאגרים פרטניים וביניהם המערכת לשיתוף נתוני אשראי, שכוללת מידע פרטני על הלוואות למשקי הבית מכלל המלווים. מערכת זו הוקמה מתוקף חוק נתוני אשראי, תשע"ו-2016, כחלק משורת צעדים לקידום התחרות בשוק האשראי בישראל, הרחבת הנגישות לאשראי וצמצום האפליה במתן האשראי.

החטיבה למידע ולסטטיסטיקה בבנק ישראל, שאחראית על האיסוף, הייצור וההנגשה של הסטטיסטיקה הפיננסית של המשק, מנהלת את בסיס המידע הלא-מזוהה, שנגזר מהמערכת לשיתוף נתוני אשראי. מאגר האשראי הסטטיסטי משמש את בנק ישראל לשם ביצוע תפקידיו.

עבודה זו מתארת את תכולת מאגר האשראי הסטטיסטי, מציגה את תהליך ההתממה של המידע ואת מגוון השימושים בו, תוך התייחסות לאתגרים ולסוגיות שעלו במהלך הקמתו.

* החטיבה למידע ולסטטיסטיקה, בנק ישראל.

¹ שותף נוסף בהכנת התוצרים שמוצגים בעבודה זו: שלומי בר דגן (מידע וסטטיסטיקה).

1. רקע, מוטיבציה ומטרת העבודה

בעקבות המשבר הגלובלי בשנת 2008, החלו בנקים מרכזיים רבים בעולם וביניהם בנק ישראל, לנהל מדיניות מקרו-יציבותית (macro-prudential), ששמה דגש על ניתוח הקשרים בין המגזרים או הענפים השונים של הכלכלה. מדיניות זו מתבססת, בנוסף על נתוני המקרו-מצרפיים, על נתונים מגזריים פרטניים ומטרתה היא זיהוי הסיכונים המערכתיים בשלבי התהוותם, קידום הפעולות למניעתם והגבלת השפעתם על היציבות הפיננסית של המשק.

התפתחויות אלה חידדו את הצורך באיסוף ובבניית מאגרי מידע פרטניים, שמאפשרים לבצע מחקרים וניתוחים שמסייעים לקבל תמונה מפורטת ותדירה יותר על רמת יציבות ואיתנות הפיננסית של המשק ועל הקשרים בין השחקנים ובין ההתפתחויות הפיננסיות והכלכלה הריאלית. כמו כן, ניתוח זה משמעותי לעיצוב מדיניות האסדרה לניטור ולהערכת ההשפעה של המדיניות.

עם התפתחות הטכנולוגיה שמאפשרת לאחסן ולעבד כמויות גדולות של מידע, העמיק בנק ישראל את השימוש במאגרי פרטניים והחל באיסוף וניהול של מאגרי עתק וביניהם המערכת לשיתוף נתוני אשראי², שכוללת מידע פרטני על הלוואות למשקי הבית מכלל המלווים, זאת בדומה למדינות רבות בעולם, שמנהלות ומתחזקות מערכות לשיתוף נתוני אשראי, במטרה לתמוך בשוק אשראי תחרותי ולשמור על יציבות הפיננסית של המשק.

המערכת לשיתוף נתוני אשראי בישראל הוקמה מתוקף חוק נתוני אשראי³, תשע"ו-2016, כחלק משורת צעדים לקידום התחרות בשוק האשראי בישראל, הרחבת הנגישות לאשראי וצמצום ההפליה במתן האשראי.

כנדרש בחוק, המערכת הפרטנית מנוהלת על ידי הממונה על חוק נתוני אשראי ומכילה נתונים פרטניים על אשראי של יחידים ועל מאפייני הפירעון של אשראי זה. למערכת מדווחים כל הגופים שעוסקים במתן אשראי וכן רשויות ציבוריות נוספות. המידע מתקבל בתדירות חודשית ומשמש לחישוב דירוג האשראי של הלקוח שמאפשר לנותני האשראי להעריך את הסיכון של הלקוחות וכן מאפשר ללקוח לקבל ולבחון הצעות אשראי מנותני אשראי שונים.

בהתאם לחוק, המידע הפרטני והמזוהה של המערכת מנוהל בסביבה נפרדת משאר מאגרי המידע של בנק ישראל ונמצא באחריות הממונה על נתוני אשראי. על בסיס נתוני המערכת המזוהה, מייצר בנק ישראל בסיס נתונים שעובר תהליך התממה (אנונימיזציה) של המידע, כך שאינו ניתן לזיהוי. בסיס הנתונים המפורט מאפשר לבנק ישראל להרחיב ולהעמיק את ניתוח שוק האשראי בישראל, לעקוב אחר המגמות ולזהות סיכונים שמתהווים בו.

החטיבה למידע ולסטטיסטיקה בבנק ישראל, שאחראית על האיסוף, הייצור וההנגשה של הסטטיסטיקה הפיננסית של המשק, מנהלת את בסיס המידע הלא-מזוהה (להלן: 'מאגר האשראי הסטטיסטי') שמשמש את בנק ישראל לשם ביצוע תפקידיו. עבודה זו מתארת את תכולת מאגר האשראי הסטטיסטי, מציגה את תהליך ההתממה של המידע ואת מגוון השימושים בו, תוך התייחסות לאתגרים ולסוגיות שעלו במהלך הקמתו וסוקרת מאגרים דומים בעולם.

2. מטרות מאגר האשראי הסטטיסטי לשימושי בנק ישראל

א. עמידה בדרישות חוק נתוני אשראי, תשע"ו-2016

על בסיס הנתונים שנאספים במאגר האשראי הסטטיסטי, ידווח נגיד בנק ישראל אחת לשנה לוועדת הכלכלה של הכנסת, כנדרש בחוק. הדיווח יכלול התייחסות ליישום הוראות החוק, לרבות פירוט שלבי המחקר בעניין תרומת המאגר להשגת מטרות החוק ומעקב אחר ההתפתחויות והשינויים בשוק האשראי הקמעוני ובהיקפו.

ב. מעקב וניטור של היציבות הפיננסית של המשק

אחד מתפקידיו המרכזיים של בנק ישראל הוא שמירה על היציבות הפיננסית - מערכת פיננסית יציבה היא חשובה, הן בפני עצמה והן בגלל ההשפעות הנרחבות על המגזרים האחרים בכלכלה במקרה של פגיעה במערכת זו. כמו כן, יש חשיבות ליציבות המערכת הפיננסית לצורך הניהול היעיל של המדיניות המוניטרית.

² להרחבה ראו באתר האינטרנט של מערכת נתוני האשראי [בקישור שמצורף](#).

³ לחוק נתוני אשראי, תשע"ו-2016 [ראו קישור](#) מצורף.

מאגר האשראי הסטטיסטי נועד לסייע לבנק ישראל במילוי תפקידו זה, בכך שהוא מכיל נתונים על מקורות האשראי, על זמינות האשראי למשקי הבית, על מידת התחרותיות שקיימת בשוק ועוד. נתונים אלה עשויים לאפשר לקובעי המדיניות בבנק ישראל לנטר את ההתפתחויות בשוק האשראי ולגבש צעדי מדיניות במידת הצורך.

ג. ביצוע מחקרים מעצבי מדיניות

מאגר האשראי הסטטיסטי נועד לסייע בביצוע מחקרים, בין היתר כאלה שבוחנים האם קיימת אפליה בהעמדת אשראי במשק וגם בקביעת צעדי מדיניות לצמצומה. כמו כן, הנתונים במאגר מאפשרים לנתח את ההתנהלות הפיננסית של הציבור ולהצביע על נושאים שיש לשים עליהם דגש במסגרת החינוך הפיננסי של הציבור⁴.

ד. שיפור הסטטיסטיקה הפיננסית

מאגר האשראי הסטטיסטי מסייע לבנק ישראל גם בתפקידו כמייצר הרשמי של הסטטיסטיקה הפיננסית של המשק. נתוני המאגר משמשים להעשרת המידע הקיים היום במאגרי הבנק על פעילות האשראי למשקי הבית ומאפשרים פילוחים חדשים שלא התאפשרו עד להקמת המאגר - כגון מאפייני הלווים, מטרות האשראי ומידע על אשראי חוץ-בנקאי.

3. תכולת מאגר האשראי הסטטיסטי

במאגר האשראי הסטטיסטי יש מידע פרטני על מלאי עסקות האשראי שמדווחות על ידי ספקי האשראי. הדיווח למאגר כולל את כל העסקות החדשות שנקשרו החל משנת 2016 וכן עסקות שהיו פתוחות בשנה זו. הנתונים מדווחים בתדירות חודשית וכוללים מידע על סכומי עסקאות האשראי, היסטוריית האשראי ומוסר התשלומים של משקי הבית הלווים, תוך שילוב של שלושה ממדים מרכזיים: ממד הישות שמשתתפת בעסקה, ממד פרטי העסקה וממד הביטחונות.

מבנה הנתונים שמדווחים למאגר מאפשר קשרים מסוג של 'רבים-לרבים' בין שלושת הממדים, כלומר, לעסקה אחת יתכנו מספר לוויים, מספר מלוויים ומספר בטוחות; עבור לווה אחד יתכן וידווחו מספר עסקות שבהן הוא מעורב; בטוחה אחת יכולה להיות מדווחת ביותר מעסקה אחת; ספקי האשראי עשויים לשמש כמלוויים ביותר מעסקה אחת. קשרים אלה משפיעים על מידול הנתונים ועל אופן הנגשתם למשתמשים בנתונים.

להלן פירוט של שלושת הממדים שמאפיינים את העסקות המדווחות למאגר:

א. ממד הישות שמשתתפת בעסקה

ממד זה כולל שדות שמתייחסים לכל הישויות בעת יצירת עסקת האשראי:

- **מלווה** - הגופים והמוסדות שמספקים אשראי למשקי הבית. גופים אלה כוללים את הבנקים המסחריים, את חברות כרטיסי האשראי ואת ספקי האשראי החוץ-בנקאי, לרבות, גופים מוסדיים וחברות פיננסיות אחרות שמפוקחות על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
- **לווה** - פרט שהוא אזרח או תושב מדינת ישראל, שנטל את האשראי והוא בעל מחויבות חוזית שנושא באחריות מדרגה ראשונה לתשלום, כלומר, החייב בעסקה. על פי הגדרת החוק המידע, המאגר כולל כל אדם בגיר (שמלאו לו 18 שנים), שנטל אשראי, לרבות נטילת אשראי במסגרת פעילותו כעוסק; או לקוח מוגבל/מוגבל חמור, כהגדרתו בחוק שיקים ללא כיסוי, תשמ"א-1981; או נמצא בהליך של פשיטת רגל; או שנמצא בהליך הוצאה לפועל.
- **ערב** - פרט שהוא אזרח או תושב מדינת ישראל, שנתן ערבות ללווה שחייב בעסקת אשראי.
- **מקור המידע שמדווח למאגר** - גופים שמדווחים למאגר האשראי כוללים את הבנקים המסחריים, חברות כרטיסי האשראי, חברות האשראי החוץ-בנקאי וגם גופים ממשלתיים או רשויות ציבוריות, שבהם מתנהלים הליכים משפטיים שונים בקשר לחובות שלא נפרעו כסדרם. למשל, הכונס הרשמי, לשכת הוצאה לפועל, מדור חשבונות מוגבלים בבנק ישראל, בנק הדואר. ברוב העסקות שמדווחות למאגר, מקור המידע הוא המלווה בפועל, אך יתכנו מקרים שבהם מקור המידע המדווח הוא רק מתפעל העסקה והמלווה הוא ישות נפרדת.

⁴ כדי לבצע מחקרים בנושאים אלה יש צורך במידע נוסף על נטילת האשראי, כגון הכנסות ונתונים דמוגרפים שלא קיימים היום במאגר האשראי הסטטיסטי. הצלבת הנתונים הקיימים עם נתונים במאגרים אחרים, במסגרת המותר בחוק, תסייע לביצוע מחקרים אלה.

עבור ישויות אלה מדווחים שדות שכוללים את הפרטים המזהים של הישות, לרבות מספרי זיהוי, כתובת, שם וכדומה. בנק ישראל ומאגריו כפופים לחוק השמירה על סודיות ופרטיות המידע ועל כן עוברים פרטים מזהים אלו עוברים תהליך של התממה לפני קליטתם למאגר האשראי הסטטיסטי כמפורט בפרק 4.

ב. ממד פרטי העסקה

ממד זה כולל שדות שמתייחסים לפרטי העסקה וביניהם:

- **סוגי עסקות** האשראי שהן חובות בפועל (כגון משכנתאות, הלוואות צרכניות, משיכות יתר בעובר ושב) או חובות פוטנציאלים, כלומר, עסקות אשראי שקיימת בהן ללקוח הזכות לקבל אשראי (כגון קו אשראי, מסגרות אשראי לא מנוצלות, כולל אלה שבחשבונות עו"ש).
- כמו כן, מדווחות למאגר עסקות מסוג המחאות והוראות לחיוב חשבון.
- **מטרות האשראי** שלשמן הועמדו עסקות האשראי, כגון, אשראי שהועמד לקניית רכב, ללימודים, לשיפוצים, להשקעה בשוק ההון ועוד.
- **מידע על עסקות שלא משולמות כסדרן**, כגון, מספר ימי הפיגור בתשלום, יתרה שלא שולמה במועד, מועד אי-הפירעון הראשון.
- אינדיקציה לארגון חוב מחדש וכן סכומי חוב שנמחלו.
- **נתונים כמותיים**, שכוללים מידע על יתרות או תשלומים.
- **נתונים על הריבית** שמשולמת בעסקה, לדוגמא – סוג הריבית, שיעור הריבית וכדומה.

ג. ממד הביטחונות

ממד זה כולל שדות המתייחסים לפרטי הביטחונות בעסקה וביניהם:

- **סוג הבטוחה** – סוג הנכס המהווה בטוחה בעסקה לדוגמא משכון מקרקעין למגורים, שעבוד רכב וכדומה.
- **שווי הבטוחה** – סכום הכיסוי המוקצה למלווה במקרה של אי-עמידה בתשלומי החזר ההלוואה.

4. ייחודיות המאגר הסטטיסטי והאתגרים בהקמתו ובניהולו

ניהול מאגר אשראי סטטיסטי שכפוף לחוק ייעודי שמפרט את אופן הניהול והשימוש במידע רגיש טומן בחובו אתגרים וביניהם:

א. שמירה על הסודיות והגנה על פרטיות היחידים עליהם קיים יש מידע במאגר:

בנק ישראל ומאגריו כפופים לחוק השמירה על סודיות ופרטיות המידע. בנוסף, כפוף המאגר הסטטיסטי לחוק נתוני אשראי, כאמור. כדי לעמוד בדרישות החוק, עיצב בנק ישראל ובנה סביב המאגר הסטטיסטי מעטפת בת שלושה רבדים, שהעיקרון המנחה שלה הוא שהמשתמשים המורשים בנתונים, לא יוכלו לזהות, במאמץ סביר, שום מידע שכולל פרט מזהה של לקוח שמדווח למאגר.

- **רובד סטטיסטי** – כדי לאפשר גישה למידע ויחד עם זאת לשמור על סודיותו, מעצב בנק ישראל תהליך שנקרא 'אנונימיזציה של המידע' (להלן: 'התממה'). מטרתו של תהליך ההתממה להפוך את מערכת המידע המזוהה, שבה מופיעים פרטי הזיהוי של היחידים, ל'מאגר לא-מזוהה' ובכך להגן על המידע, כך שבסבירות גבוהה, לא יתאפשר לזהות או לחשוף את היחידים שנתוניהם מופיעים במאגר ומידע רגיש/סודי עליהם בפרט.
- פרט למחיקת מזהים ישירים של היחידים, תהליך ההתממה כולל גם טיפול נוסף בנתונים שאינם מזהים ישירים, אך שהם עלולים להביא בעקיפין לזיהוי של היחידים. טיפול כזה כולל בין היתר קיבוץ לקטגוריות, קטימת סכומים וכדומה.
- בעת גיבוש וקביעת מתודולוגית ההתממה, פועל בנק ישראל למניעת זיהוי הלקוח הלווה ומצמצם מנגד את אובדן המידע שנובע מתהליך ההתממה ומאזן בכך בין שימושיות המידע לבין ההגנה על הפרטיות.
- **רובד טכנולוגי** – הגישה למאגר האשראי הסטטיסטי הלא-מזוהה ('מותמם') מתאפשרת למורשים בלבד (כמוסבר ברובד הנהלי בסביבה טכנולוגית נפרדת, מאובטחת ומנוטרלת (ענן פרטי), כך שנמנעת הוצאה/העתקה של מידע מתוך המאגר

המותמם. כמו כן, הסביבה לא מאפשרת הכנסה של מידע ממקורות אחרים (אינטרנט, מאגרי מידע אחרים וכדומה), שהצלבתו עם המידע המותמם עלולה להגדיל את הסיכוי לזיהוי של היחידים.

• **רובד נהלי** – רשימת המשתמשים במאגר זה הוגבלה למספר מצומצם של עובדות ועובדי בנק ישראל, שמתחייבים לפעול על פי נהלים ייעודיים שנכתבו למטרה זו:

- נוהל סודיות המידע שכולל בין היתר את ההגבלות בשימוש במאגר המותמם והתחייבות אישית של המשתמש/ת במידע, כי המידע ישמש רק לצרכי בנק ישראל לביצוע תפקידיו ובשום אופן היא או הוא לא ינסו לזהות את פרטי הרשומות או להצליב את הרשומות עם מאגר אחר.
- נוהל בקרת פלטים – במסגרת עבודתם של משתמשי/ות המאגר המותמם על הנתונים, עולה הצורך להציג את ממצאי העבודה בפני מקבלי החלטות שלא משתייכים לרשימת המורשים המצומצמת. כתוצאה מכך יש חובה לוודא שהפלטים שמוצאים מהסביבה הטכנולוגית הנפרדת, לא חושפים מידע שעלול להוביל לזיהוי היחידים שפרטיהם מדווחים למאגר. נוהל בקרת הפלטים כולל, בין היתר, כללים שנוגעים לחישובים ולבדיקות הנדרשות, לפני הוצאת פלטים והצגתם לגורמים נוספים, שאינם כלולים בקבוצת המורשים המצומצמת.

ב. ניתוח נתונים ברמת נתוני עתק (BIG-DATA):

אחד מהאתגרים המרכזיים בהקשר של ניהול מאגר ברמת נתוני עתק (להלן: 'ביג-דאטה') קשור לאחסון, לניתוח ולהנגשה של כמויות מידע גדולות. למאגר האשראי הסטטיסטי מתקבלות מידי חודש עשרות מיליוני רשומות⁵, בנוסף לרשומות שדווחו בחודשים שקדמו לו⁶. הרשומות מתקבלות במבנה שכולל מספר רב של טבלאות שמקושרות ביניהן באמצעות מפתחות. מבנה זה נגזר מהקשרים העסקיים בין הרשומות (קשר מסוג 'רבים לרבים', כמפורט בחלק 3).

מידי חודש מדווחות מיליוני רשומות למערכת לשיתוף נתוני אשראי. כך, לדוגמה, בסוף חודש ספטמבר 2020 דווחו למערכת 35 ספקי אשראי⁷ שכוללים - 10 בנקים, 4 חברות כרטיסי אשראי, 5 גופים מוסדיים ו-16 חברות אשראי חוץ-בנקאי. מספר הרשומות שדווחו למערכת על ידי ספקי אשראי אלו עמד על כ-23 מיליון כשכ-3% מתוך רשומות אלה הן רשומות חדשות שלא דווחו בחודשים הקודמים.

היקפי המידע שמתקבלים בכל חודש העלה את הצורך להתאים את מערכות הנתונים הקיימות ולהשתמש בכלים ייעודיים לניהול וניתוח ביג-דאטה שמתאימים לגודל מאגר הנתונים ולקצב עדכונם. כלים אלה מאפשרים מיון, סינון וניתוח של הנתונים, כמו גם זיהוי דפוסים ומגמות שמאפשרים לקבל תמונה מדויקת יותר של האשראי שניתן למשקי הבית.

לצד השימוש בכלים ייעודיים אלה, קיים הצורך ברכישת מיומנות בניתוחים סטטיסטיים שמאפשרים חילוץ של תובנות ברמת המקור שמתבססות על נתוני מיקרו. ניתוחים אלה מסייעים לקובעי המדיניות בזיהוי דפוסים בחתכי אוכלוסייה שונים.

5. הדגמת השימוש בנתונים באמצעות תוצרים נבחרים

בחלק זה נדגים מספר שימושים לנתונים שמחושבים ממאגר האשראי הסטטיסטי. לפני כן נציין שהמידע שמוצג בתוצרים אלה:

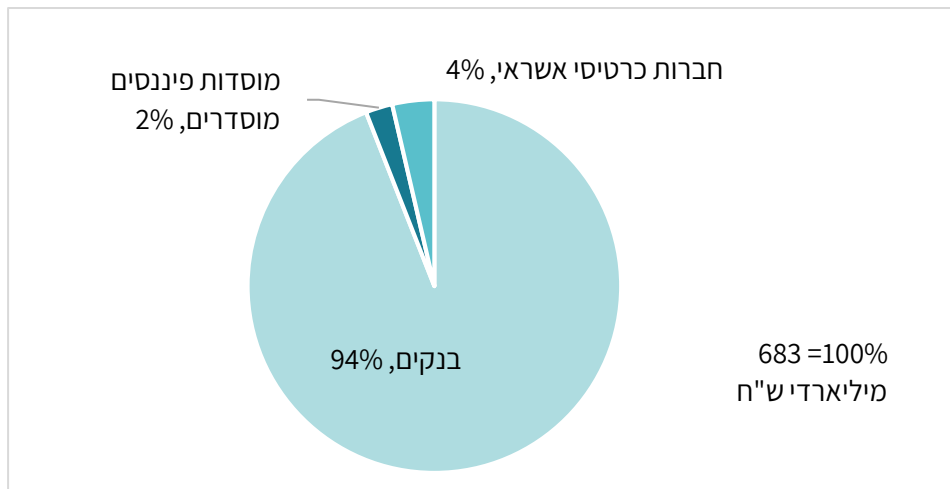
- כולל את האשראי שניתן לאנשים פרטיים וכן לעוסקים מורשים.
- עבר תהליך של בקרת פלטים, כחלק ממערכת השמירה על הסודיות וההגנה על פרטיות, כמפורט בחלק 4 בעבודה זו.

⁵ הרשומות כוללות עסקות פתוחות, עסקות חדשות, פרטי בטחונות ואת פרטי הישויות שמשתתפות בעסקה.

⁶ על פי חוק נתוני אשראי, תשע"ו-2016, ראשי בנק ישראל לשמור במאגר האשראי הסטטיסטי נתונים היסטוריים של עד עשר שנים.

⁷ בנוסף מדווחות מידי חודש למערכת גם רשומות מגופים ממשלתיים או רשויות ציבוריות שבהם מתנהלים הליכים משפטיים שונים בקשר לחובות שלא נפרעו כסדרם.

תרשים 1: התפלגות יתרת האשראי שמדווח למאגר לפי סוג ספק האשראי – 30/9/2020

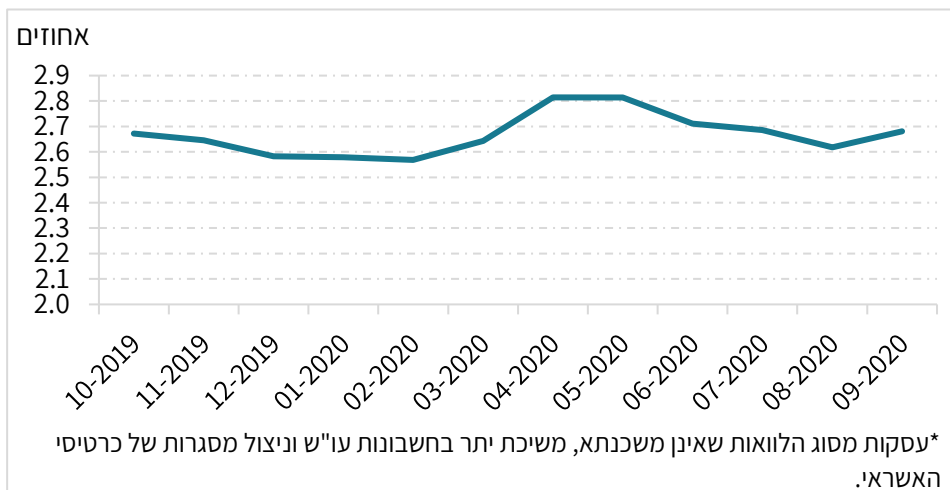

המקור: מאגר האשראי הסטטיסטי של בנק ישראל.

מתרשים 1 עולה שיתרת האשראי המנוצלת (עסקות מסוג - משיכת יתר בחשבונות עו"ש, ניצול מסגרות של כרטיסי אשראי, משכנתאות והלוואות אחרות) עמדה בסוף ספטמבר 2020 על כ-683 מיליארד ש"ח. הבנקים נתנו כ-94% מיתרה זו; חברות כרטיסי אשראי כ-4% ומוסדות פיננסיים אחרים כ-2%.

התרשימים הבאים סייעו לבנק ישראל ללמוד על הפגיעה ביכולת החזר של משקי הבית, על רקע משבר הקורונה (COVID-19), שהחל בישראל בפברואר 2020:

תרשים 2: שיעור העסקות מסך העסקות הקיימות שבהן יש יתרה בפיגור⁸

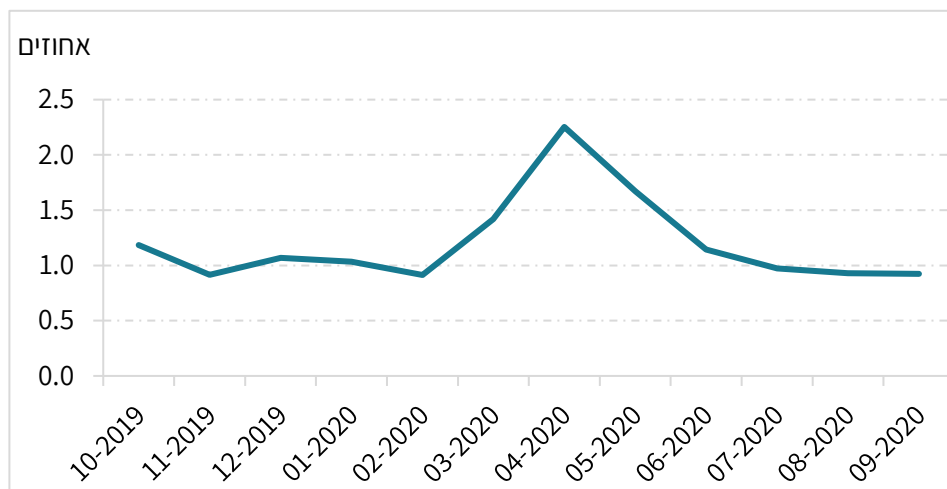

המקור: מאגר האשראי הסטטיסטי של בנק ישראל.

תרשים 2 מצביע על העלייה בחודשים אפריל וספטמבר 2020 בשיעור העסקות בפיגור, על רקע הגבלות הסגר הראשון והשני. העלייה בשיעור העסקות בחודשים אלה נבעה מעלייה במספר העסקות שבהן יש יתרה בפיגור, במקביל לירידה בסך העסקות הקיימות.

⁸ לצרכי דיווח למאגר נתוני אשראי, פיגור נחשב כאיחור של מעל 30 יום בתשלום. הגדרה זו אינה מתייחסת לדחיות של החזרי הלוואות שאושרו כחלק מצעדי בנק ישראל להתמודדות עם משבר הקורונה.

תרשים 3: שיעור ההמחאות מסך ההמחאות שהוצגו לפירעון במהלך החודש שלא כובדו מסיבת 'אין כיסוי מספיק'

המקור: מאגר האשראי הסטטיסטי של בנק ישראל.

מתרשים 3 עולה שבתקופת הסגר הראשון (חודשים מרץ-אפריל 2020) נרשמה עלייה בשיעור ההמחאות מסך ההמחאות שהוצגו לפירעון במהלך החודש ושחזרו מסיבת 'אין כיסוי מספיק' ולאחר מכן נרשמה ירידה בשיעור זה וחזרה לרמה שהייתה לפני פרוץ המשבר.⁹

⁹ להרחבה ראו באתר בנק ישראל [הודעה לעיתונות](#) מיום 27 בינואר, 2021 בנושא - ניתוח מיוחד: שיקום ולקוחות שהוטלה עליהם הגבלה - נתונים ומגמות במהלך משבר הקורונה.

6. הניסיון העולמי

הניסיון בעולם מעיד שמדינות רבות מנהלות ומתחזקות מערכות לשיתוף נתוני אשראי, במטרה לתמוך בשוק אשראי תחרותי ולשמור על יציבותו הפיננסית של המשק.

לוח 1 מציג סקירה של שתי מדינות, שבהן נאספים ומנוהלים נתונים פרטניים על עסקות אשראי, אל מול המערכת לשיתוף נתוני אשראי בישראל. בחרנו להתמקד בפורטוגל¹⁰ ובאירלנד¹¹, שבהן, בדומה לישראל, מתחזק הבנק המרכזי ומנהל מערכות נתוני אשראי (CRR - Central Credit Register). זאת לעומת מדינות כמו ארה"ב ואיטליה, שבהן לשכות האשראי אוספות ומנהלות את נתוני האשראי.

לוח 1: סקירת מערכות לשיתוף נתוני אשראי - אירלנד, פורטוגל וישראל

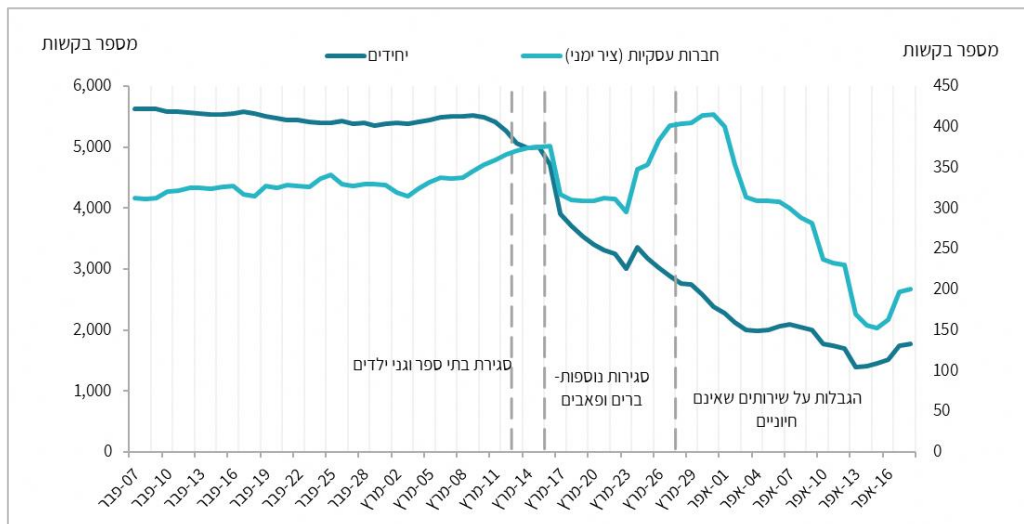
שנת ההקמה	אירלנד	פורטוגל	ישראל
2017	1978- נאספו רק נתוני אשראי של חברות לא-פיננסיות. המאגר הורחב ב-1993 עבור נתוני אשראי של יחידים.	2016 אגירת המידע על ידי ספקי האשראי; 2018 הקמה בפועל.	
המסגרת החוקית	הוסדר בחוק בשנת 2013: The Credit Reporting Act 2013	הוסדר בחוק בשנת 1996: Decree-Law no. 29/96, 11.4.1996	הוסדר בחוק בשנת 2016: חוק נתוני אשראי התשע"ו-2016
מטרת ושימושי המערכת לשיתוף נתוני אשראי	הגברת התחרות בשוק האשראי ותמיכה בביצוע תפקידי הבנק המרכזי	הגברת התחרות בשוק האשראי, תמיכה בביצוע תפקידי הבנק המרכזי ושיפור הסטטיסטיקה הפיננסית והמוניטרית	
ניהול מערכת לשיתוף נתוני אשראי	הבנק המרכזי	חטיבת הסטטיסטיקה בבנק המרכזי	האגף לשיתוף נתוני אשראי בבנק המרכזי
אוכלוסיית המדווחים	בנקים, איגודי אשראי, מלווים ברישיון ורשויות מקומיות.	בנקים, חברות כרטיסי אשראי, חברות אשראי חוץ-בנקאיות וגופים ממשלתיים או רשויות ציבוריות שבהם מתנהלים הליכים משפטיים בקשר לחובות שלא נפרעו כסדרם.	
אוכלוסיית הלווים	חברות, התאגדויות משפטיות, עצמאים ויחידים	חברות לא פיננסיות ויחידים	יחידים
סף דיווח	עסקות מעל 500 אירו	עסקות מעל 50 אירו	כל העסקות
תדירות	תדירות הדיווח ברובה חודשית. יש דיווחים ברמה יומית.	תדירות הדיווח ברובה חודשית. יש דיווחים רבעוניים ושנתיים.	תדירות הדיווח ברובה חודשית. יש דיווחים מיידים ברמה יומית.

¹⁰ להרחבה ראו מאמר: "The Portuguese Central Credit Register as a Key input to the analysis of financial stability... and beyond".
¹¹ להרחבה ראו באתר הבית של הבנק המרכזי של אירלנד [בקישור המצורף](#).

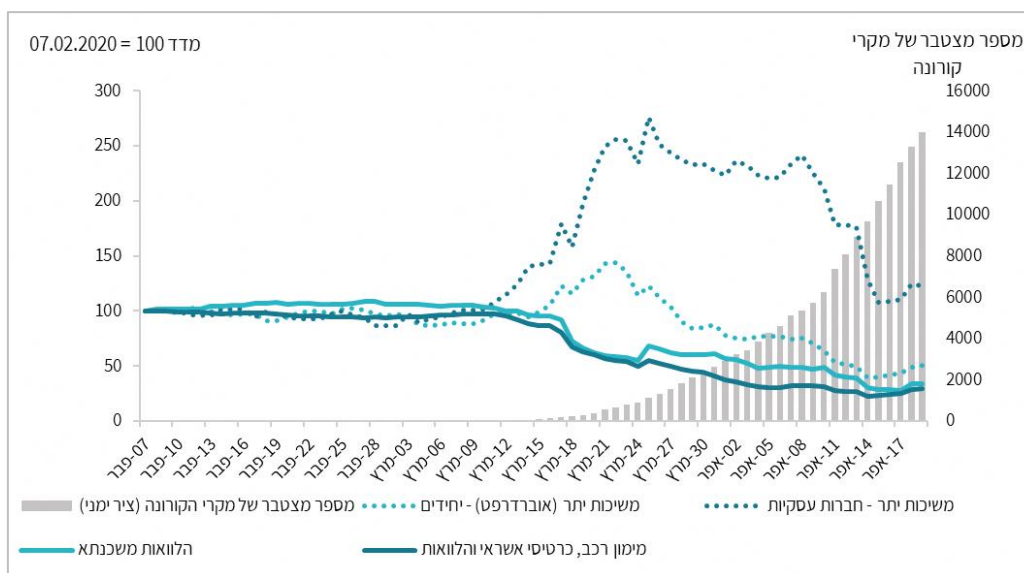
על רקע משבר הקורונה העולמי, פרסם הבנק המרכזי של אירלנד מאמר¹² שבוחן את השינוי בביקוש של החברות העסקיות ושל משקי הבית להלוואות חדשות. במסגרת זו נעשה שימוש בנתוני המערכת לאיסוף נתוני אשראי שבהם ניתן לראות בשני המגזרים ירידה במספר הבקשות להלוואות חדשות לאורך תקופת הגל הראשון של משבר הקורונה באירלנד (תרשימים 4-5).

תרשים 4: ירידה במספר הבקשות להלוואות חדשות באירלנד

המקור: מערכת לשיתוף נתוני אשראי של אירלנד ועיבודי בנק מרכזי של אירלנד.
 הערות: הנתונים הם פניות אשראי ממוצעות בנות 7 ימים עבור יחידים וחברות. "יחידים" כולל את משקי הבית וסוחרים יחידים.
 תצפית אחרונה 18 באפריל 2020.

תרשים 5: ירידה בביקוש של משקי הבית באירלנד להלוואות מסוג משכנתא והלוואות אחרות, לעומת עלייה מסוימת במשיכות היתר (אוברדרפט)

המקור: מערכת לשיתוף נתוני אשראי של אירלנד, המרכז האירופי לבקרת מחלות ועיבודי בנק מרכזי של אירלנד.
 הערות: הנתונים הם סכום נע של 7 ימים. מקרי COVID-19 הם מצטברים. ההלוואות מכסות הלוואות לחברות עסקיות ויחידים. התרשים מציג רק את הקטגוריות הגדולות ביותר מבחינת המספר הכולל של פניות. "יחידים" כולל משקי בית וסוחרים יחידים. תצפית אחרונה 18 באפריל 2020.

¹² להרחבה ראו [מאמר](#):

Has demand for new loans changed during the COVID-19 crisis?, McElligott, Martina Sherman and Maria Wood, May 2020 Rory

7. סיכום

החטיבה למידע ולסטטיסטיקה בבנק ישראל אחראית על הקמתו, על ניהולו ועל הנגשתו של מאגר האשראי הסטטיסטי, שמתבסס על המערכת לשיתוף נתוני אשראי שהוקמה בבנק ישראל מכוח חוק נתוני אשראי.

עבודה זו תיארה את תכולת מאגר האשראי הסטטיסטי על ממדיו השונים, את האתגרים בהקמתו ואת שימושיו המרכזיים בעת ביצוע תפקידיו של בנק ישראל. כמו כן, תוארה המעטפת שעוצבה כחלק מדרישות החוק לשמירה על סודיות ופרטיות המידע. לבסוף, הוצגה סקירה קצרה של שני מאגרים דומים שנאספים בבנקים מרכזיים אחרים בעולם.